

Recensies en aankondigingen

Suzanne Hautvast*

P. Emmelkamp & E. Vedel (2007).
Alcohol- en drugsverslaving. Een gids voor effectief gebleken behandelingen. Amsterdam: Nieuwezijds. ISBN 978 90 5712 245 3, € 42,95

De auteurs, werkzaam aan de Universiteit van Amsterdam en bij JellinekMentrum, geven een systematisch overzicht van 'evidence based' therapeutische en farmacologische behandelingen die geschikt zijn voor de verslavingszorg. Eerst beschrijven ze het klinische beeld van stoornissen in het middelengebruik, aantallen gebruikers, comorbiditeit, oorzaken en verklaringen voor het ontstaan van verslaving en problemen die samenhangen met verslaving. Een hoofdstuk dat niet ontbreken kan, maar als bekend verondersteld mag worden voor iedereen die in de verslavingszorg werkt. In het tweede hoofdstuk wordt een aantal psychologische en farmacologische interventies besproken die effectief zijn gebleken. In het derde hoofdstuk komt het onderzoek naar de effecten aan de orde. Het tweede hoofdstuk zou verplichte kost moeten zijn voor iedereen die bepaalt welke behandelingen worden op-

genomen in het zorgaanbod van instellingen voor verslavingszorg. Motiverende gespreksvoering zal ongetwijfeld bij iedere hulpverlener in de verslavingszorg bekend zijn, maar of dit ook geldt voor bijvoorbeeld 'contingency management', is nog maar de vraag. Toch is van deze behandeling ook alweer zo'n tien jaar bekend is dat het een effectieve behandeling is. Dit hoofdstuk maakt nieuwsgierig naar de vraag welke behandelingen worden gegeven bij de verschillende instellingen voor verslavingszorg in Nederland en waar de meeste 'evidence based'-behandelingen worden gegeven. En hoe verhoudt het aanbod van 'evidence based'-behandelingen zich tot de patiënttevredenheid? Het is een gemis dat de auteurs hierover niets vermelden. Het vierde hoofdstuk bestaat uit zeer heldere gevalsbeschrijvingen, waarbij de auteurs het belang van het maken van een uitgebreide analyse van de verschillende probleemgebieden benadrukken. Daarna volgt een hoofdstuk over complicerende factoren bij behandelingen, zoals geweld en persoonlijkheidsstoornissen. In dit hoofdstuk komt de therapeutische relatie ook kort aan de orde. Daar had meer aandacht aan besteed mogen worden, maar er zijn, zo melden

* Drs. S. Hautvast is beleidsmedewerker bij Centrum Maliebaan te Utrecht. E-mail: shautvast@centrummaliebaan.nl.

de auteurs, weinig specifieke richtlijnen beschikbaar die zijn gebaseerd op empirisch onderzoek.

De auteurs besluiten met een relative-ring. Hoe effectief de door hun beschreven behandelingen ook zijn, een aantal patiënten, met name de dubbele-diagnosepatiënten, zal uiteindelijk weer vervallen in problematisch gebruik. Nazorg, deelname aan zelfhulpgroepen en 'harm reduction' zijn behandelingen die de schade kunnen beperken.

De literatuurlijst, ten slotte, mag ook niet onvermeld blijven. Het boek eindigt met een kleine zeventig pagina's aan gebruikte en aanbevolen literatuur. Het moge duidelijk zijn dat dit boek een aanrader is voor iedereen die in zijn werk te maken heeft met problematisch middelengebruik. Voor de onervaren hulpverlener is het een zeer gedegen kennis-making met de behandelmethoden binnen de verslavingszorg. Voor de ervaren hulpverlener is het een mooie bijscholing.

R.W. Wiers, J.M. Vink & T.J. de Vries (2007). *Verslaving*. In D.C. Cath, C.M.T. Gijsbers van Wijk & U.M.H. Klumers (red.), *Sekseverschillen in de psychiatrie. Een neurobiologische benadering* (pp. 172-190). Assen: Van Gorcum. ISBN 978 90 232 4215 4, € 36,50

Dit boek is voortgekomen uit symposia in 2004 en 2006 van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie over de neurobiologie van sekseverschillen. De auteurs willen een actueel overzicht bieden van het neurobiologisch onderzoek naar sekseverschillen in het algemeen (deel I) en sekseverschillen in de grote psychia-

trische ziektebeelden (deel II). In het tweede deel wordt een apart hoofdstuk gewijd aan verslaving.

Onderzoek heeft belangrijke verschillen aangetoond in het verslavingsgedrag van mannen en vrouwen. De auteurs schetsen twee routes waarlangs de ontwikkeling van problematisch gebruik verloopt: de externaliserende en internaliserende route. De eerste route geldt voornamelijk voor mannen en leidt tot problematisch gebruik op relatief jonge leeftijd, doordat er vooral op jonge leeftijd met middelen wordt geëxperimenteerd. Bij de internaliserende route, die voornamelijk voor vrouwen opgaat, is het gebruik van middelen dikwijls secundair aan andere problematiek, die met name met angst, stemmingsproblemen en stress te maken heeft. Middelengebruik bij vrouwen wordt vaak pas op latere leeftijd problematisch.

Hoewel enige kennis van de neurobiologie benodigd is, is dit een interessant boek voor iedereen die in de verslavingszorg werkt.

W.R. Miller & R.F. Munoz (2007). *Alcohol onder controle. Zelfhulp-gids voor het matigen van drankgebruik*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. ISBN 978 90 313 5152 7, € 24,50

Wie denkt dat het tijd wordt om minder te gaan drinken, vindt in dit boek een alternatieve kijk op drinkgewoonten en de kans om gezonder te gaan leven. De auteurs zijn zeer deskundig op dit gebied en hebben meer dan dertig jaar onderzoekservaring. Ze verschaffen feiten en actuele gegevens waarmee het alcoholgebruik en de effecten ervan op de

lichamelijke en geestelijke gezondheid tegen het licht gehouden kunnen worden. Miller en Munoz bieden handvatten om een eenvoudig en praktisch plan op te stellen om minder te gaan drinken. Het boek is bedoeld voor iedereen die over verstandig alcoholgebruik wil nadenken.

J. Casselman & H. Kinable (red.) (2007). *Het gebruik van illegale drugs. Multidimensionaal bekeken.* Heule: UGA. ISBN 978 90 6768 867 3, € 58,50

Geïntegreerd drugsbeleid in Vlaanderen is pas vijf jaar oud. Preventie heeft in dit beleid prioriteit, gevolgd door hulpverlening en als laatste het strafrecht. Wie de overheidsuitgaven bestudeert, ziet echter dat de meeste uitgaven gaan naar het strafrecht en de minste naar preventie. De associatie drugsgebruik en criminaliteit blijft hardnekkig. De antwoorden van de samenleving op drugsgebruik moeten vanwege de complexe problematiek echter zeer divers zijn. Deze bundel, met bijdragen van meer dan twintig auteurs, werkzaam aan Vlaamse universiteiten, hogescholen, onderzoekscentra en in de hulpverlening, geeft een overzicht van de multidimensionale aanpak van het Vlaamse drugsgebruik. Deel I biedt algemene, inleidende informatie over illegale drugs, drugsgebruik en drugsproblemen en de mogelijke maatschappelijke reacties. In deel II komt de preventie aan bod en in deel III de hulpverlening. De eigenlijke drugswetgeving en de strafrechtsbedeling vormen deel IV en het drugbeleid deel V. Door de grote verscheidenheid aan onderwerpen is de

bundel toegankelijk voor iedereen die belangstelling heeft voor drugsgebruik en drugsbeleid in Vlaanderen.

T. Decorte & P. Tuteleers (2007). *Cannabisteelt in Vlaanderen. Patronen en motieven van 748 telers.* Leuven: Acco. ISBN 978 90 334 6461 4, € 32,00

Deze studie is een initiatief van het Instituut voor Sociaal Drugsonderzoek in samenwerking met de Hogeschool Gent. Zij is gebaseerd op (schaarse) internationale literatuur over cannabisteelt, berichtgeving in Vlaamse kranten tussen 1992 en 2005, interviews met 89 kwekers en een internet-enquête onder 659 kwekers. Het boek brengt de patronen van en motieven voor het kweken van cannabis in beeld. De ondervraagden zijn vooral kleine kwekers, 70% heeft nooit meer dan twintig planten in een enkele oogst geteeld en zijn bij politie en justitie niet bekend als cannabiskwekers.

Er zijn verschillende redenen om zelf cannabis te kweken. Allereerst is het een financieel voordeel; men heeft goedkoper spul voor eigen gebruik, dat dikwijls beter van kwaliteit is dan de cannabis die in de coffeeshop verkrijgbaar is. Ook het plezier in het kweken op zich, dat relatief eenvoudig is, is een reden om tot eigen teelt over te gaan. Commerciële motieven spelen nauwelijks een rol, het gaat vooral om de niet-materiële voordelen. Het overgrote deel van de oogst is dan ook bestemd voor eigen gebruik, dat dikwijls toeneemt.

Decorte en Tuteleers doen veel meer dan alleen het in kaart brengen van patronen en motieven van kwekers. Ze belichten

verschillende segmenten van de cannabismarkt en geven een mooi beeld van de verschuivingen daarin. Door deze verschuivingen verdienen de kleine kwekers veel meer aandacht, vinden de auteurs. Beleid dient aangepast te worden. Gevolgen van het huidige beleid, zoals het strengere optreden van justitie, is vooral nadelig voor de kleine kwekers geweest en heeft mogelijk de grootscha-

lige en commerciële teelt gestimuleerd. De 'groene lawine' dendert voort, maar men kijkt nog te vaak de andere kant op. De auteurs hopen met hun bevindingen zowel het wetenschappelijke als maatschappelijke debat te verdiepen over de (onbedoelde) effecten van het cannabisbeleid. Een boeiende studie, die beleidsmakers aan het denken zou moeten zetten.